

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 4/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen HUS-yhtymään valtakunnallisesti keskitettyjen erityistehtävien rahoituksen sekä tutkimuksen ja opetuksen voimavarojen turvaamisesta, HUSin alijäämän kattamisesta erityistilanteessa ja hyvinvointialueiden rahoitusmallin uudistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sari Sarkomaan /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 4/2025 vp:

Mihin toimenpiteisiin ryhdytään HUS-yhtymälle ja muille tahoille valtakunnallisesti keskitettyjen erityistehtävien rahoituksen kohdentamiseksi suoraan yliopistollisten sairaaloiden tehtävien toteuttamiseen,

mihin toimiin ryhdytään hyvinvointialueiden rahoituksen uudistamiseksi niin, että se vastaa yliopistollisten sairaaloiden kustannusrakennetta ja että tutkimuksen ja opetuksen rahoitus ja sen kohdentuminen yliopistollisten sairaaloiden tehtävien toteuttamiseen turvataan,

miten varmistetaan, että rahoitusmalli huomioi kalliit diagnoosit asianmukaisesti, ja miten rahoituksen taustalla olevan laskennallisen mallin luotettavuus sekä tietopohjan laatu varmistetaan ja

miten vastataan HUSin esille nostamaan huoleen siitä, että valtiolta ei kattanut sote-uudistuksen valmistelukustannuksia, jotka jäivät HUS-yhtymän alijäämäksi ja siten lisäävät valtakunnallista vastuuta kantavan sairaalan sopeutustoimien tasoa merkittävästi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) mukaan osa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi. Näin toimitaan, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, laadun tai asiakkaiden oikeuksien varmistamiseksi tehtävän vaativuuden, harvinaisuuden tai siitä aiheutuvien suurten kustannusten vuoksi. Erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (582/2017) säädetään tarkemmin erikois-

sairaanhoidon keskittämisestä valtakunnallisesti ja alueellisesti sekä suunnittelu- ja yhteen sovitamisvastuista. Kukin hyvinvointialue vastaa asukkaidensa alueellisesti tai valtakunnallisesti keskitettyjen terveyspalvelujen kustannuksista. Hyvinvointialueen on korvattava palvelun antamisesta aiheutuneet kustannukset HUS-yhtymälle tai muulle hoidon antaneelle hyvinvointialueelle. Kustannuksilla tarkoitetaan toteutuneita kuluja, jotka ovat aiheutuneet palvelun antamisesta.

Tämän hyvinvointialueiden välisen laskutuksen lisäksi vuodesta 2024 alkaen yliopistollisia sairaaloita ylläpitäville hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille kohdennetaan rahoitukseen niin kutsuttua yliopistosairaalisää niiden asukasluvun perusteella. Lisä on kaikille tasasuuruinen (41 euroa/asukas v. 2025) ja se kohdentuu alueille niiden asukasluvun perusteella. Lisällä katetaan yliopistollisista sairaaloista niitä ylläpitäville hyvinvointialueille aiheutuvia muita alueita korkeampia kustannuksia. Yliopistosairaaloilla on keskeinen tehtävä koulutuksen, tutkimuksen ja vaikeavirtaisten hoitojen kehittämisessä.

Hallitusohjelman mukaisesti valtakunnallisten erityistehtävien rahoitusta (mukaan lukien HUS-yhtymä) selvitetään sekä otetaan huomioon verkostomaisten osaamiskeskittymien kehittämismahdollisuudet muun muassa kielellisten, harvoin tarvittavien tai erityisen vaativien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämisen ja tuottamisen tueksi. Lisäksi arvioidaan yliopistosairaalisää rahoittamiseen kanavoidun rahoituksen kohdistumista tutkimukseen ja opetukseen sekä selvitetään mahdollisuus kohdentaa rahoitus suoraan yliopistollisten sairaaloiden tehtävien toteuttamiseen. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisesti keskistettyjä tehtäviä ja toimintaa sekä näiden kehittämistarpeita arvioidaan myös jatkuvaluonteisesti osana hyvinvointialueiden sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kansallista ohjausta.

Hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta noin 80 prosenttia jaetaan alueiden terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon tarvetta kuvaavien tekijöiden perusteella. Rahoituksen ennakoitavuuden ja aluekohtaisen kohdentumisen kannalta on tärkeää, että alueilla diagnosikirjaukset on tehty huolellisesti ja toimitettu Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL) määräajassa sen ohjeistuksen mukaisesti. Valtiovarainministeriö on yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja THL:n kanssa kehittänyt tietojen toimittamisen menettelyjä sekä käynyt läpi vuosittaisia tietojen toimittamisen määräaikoja rahoituksen ennakoitavuuden lisäämiseksi. THL on marraskuussa 2024 ohjeistanut alueet toimittamaan vuoden 2023 diagnoositiedot helmikuuhun 2025 mennessä. Tällöin huhtikuussa 2025 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä julkaistavissa vuoden 2026 ennakkolisissä rahoituslaskelmissa käytetyt tarvekertoimien diagnoositiedot olisivat lopullisia ja alueet voisivat niiden perusteella ennakoida rahoitustaan nykyistä paremmin. THL:n kullekin vuodelle asettaman määräajan jälkeen tietoja on mahdollista vielä korjata, mutta määräajan jälkeen toimitettuja korjauksia tietoihin ei oteta huomioon rahoituksen perusteena.

Parhaillaan on lausuntokierroksella hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, joka on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2025. Esityksessä ehdotettaisiin muun ohella sitä, että vuodesta 2026 lukien aluekohtaiset tarvetekijöiden

tiedot otettaisiin huomioon kahden vuoden tietojen perusteella laskettujen palvelutarvekertoimien keskiarvon perusteella. Esimerkiksi vuoden 2026 rahoituksen pohjana olisivat vuosien 2022 ja 2023 aluekohtaiset tiedot. Tarkoituksena olisi tasoittaa suuria vuosikohtaisia muutoksia, jotka tässä vaiheessa ovat vielä johtuneet osin tietopohjaan liittyvistä ongelmista.

Hallitusohjelman mukaan tarveperusteisen rahoituksen kohdentamista kehitetään siten, että se nykyistä paremmin vastaa alueiden asukkaiden palvelutarvetta ja huomioi aluekohtaiset erot palvelutarpeessa. Valtiovarainministeriön asettama rahoitusmallin kehittämisen valmisteluryhmä valmistelee parhaillaan tähän liittyen terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon tarvetekijöiden päivittämistä THL:n tutkimukseen perustuen. THL:n tutkimus on tarkoitus julkaista keväällä 2025. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa siten, että muutokset tulisivat voimaan vuoden 2027 alusta. Uusina tekijöinä otettaisiin huomioon nykyistä laajempi sairausluokitus. Sairausluokkien määrä kasvaisi nykyisestä 120 sairausluokasta noin 190 luokkaan johtuen sekä sairausluokituksen laajennuksesta koskemaan uusia sairausluokkia että nykyisten luokkien jakamisesta. Lisäksi sairausluokitukseen poimitun diagnoositiedon laajuus laajenisi kattamaan esimerkiksi etävastaanotolla kirjatut diagnoosit. Sairausluokituksen laajennus parantaa kalliiden diagnoosien huomioimista tarvekertoimien mallinnuksessa.

Valtio osoitti hyvinvointialueiden toiminnan ja perustamisen valmistelukustannuksiin vuosina 2021 ja 2022 valtionavustuksia yhteensä noin 583 milj. euroa., joista maksettiin valmisteluvaiheen viranhaltijoiden sekä keväällä 2022 toimintansa aloittaneiden aluevaltuustojen kustannukset. HUS-yhtymän toiminnan valmisteluun osoitettiin valtiovarainministeriöstä rahoitusta seuraavasti: HUS-sairaanhoidopiirin kuntayhtymälle vuonna 2021 yhteensä 75 000 euroa ja vuonna 2022 yhteensä 272 000 euroa sekä HUS-yhtymälle vuonna 2022 yhteensä 1 878 000 euroa. Vuonna 2023 valtio osoitti HUS-yhtymälle erillismäärärahaa toiminnan vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen vuosina 2023–2025 yhteensä 25 milj. euroa. Valtio osoitti uudistuksesta aiheutuviin välttämättömiin kertaluonteisiin ICT-muutuskustannuksiin erillismäärärahaa myös sosiaali- ja terveysministeriön toimesta.

Uudenmaan erillisratkaisussa keskeistä oli turvata HUS Helsingin yliopistollisen sairaalan toiminta. Uudenmaan hyvinvointialueiden on tiukemmalla omistajaohjauksella mahdollisuus aiempaa paremmin vaikuttaa HUS-yhtymän, ja siten erikoissairaanhoidon, kustannusten hallintaan. Tämä on keskeistä, jotta painopistettä palvelujärjestelmässä voidaan koko maan tasolla siirtää perustason palveluihin. Hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) mukaan rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otetaan huomioon vuosittain jälkikäteen hyvinvointialueiden Valtiokonttorille toimittamien tilinpäätöstietojen mukaiset toteutuneet kustannukset. Valtiovarainministeriö seuraa ja arvioi jatkuvaluonteisesti yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön kanssa hyvinvointialueiden, HUS-yhtymän ja Helsingin kaupungin lakisääteisten järjestämistehtävien toteutumista ja talouden kehitystä.

Helsingissä 3.3.2025

Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen

VN/4436/2025-VM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: